

A "Semmi" diákokkal

2014. március 08., 07:30 szerző: Ölbei Livia

„Semminek sincs értelme. Ezt régóta tudom. Ezért semmit sem érdemes csinálni. Erre most jöttem rá”, mondja a kamasz Pierre Anthon – aztán fölül a szilvafára. Mit lehet ezzel a dermesztő kijelentéssel szembeállítani?

A soproni színházban tantermi dráma készült a dán **Janne Teller** *Semmi* című, érzékeny témát feldolgozó (ifjúsági) világhírű regényéből; csütörtökön a csepregi iskolában volt a premier. Nem véletlenül.

Csepregen a 2011/12-es tanévtől működik – a művészet-oktatási intézmény keretei között – színjáték tanszak, **Németh Andrea** magyar-történelem szakos tanár, drámapedagógus vezetésével. A színjáték tanszak egyrészt beillesztette a tanrendbe a korábban is létező színjátszó szakköri foglalkozásokat (a csepregi csoport évek óta résztvevője a megye fesztiváljainak), másrészt módot ad például beszéd- és mozgásfejlesztésre, szintén szakemberek közreműködésével. A színjáték tanszak értelme mindenestül abban foglalható össze, hogy ezeken a foglalkozáson mindarra figyelmet tud fordítani a pedagógus, ami a tanórákon, a feszített tempó mellett különben könnyen elsikkadhat: a személyiségre. Németh Andrea azt mondja, a gyerekek itt megnyílnak, megismerik önmagukat, magabiztosabbá válnak.

Janne Teller Semmi című regénye az ezredfordulón jelent meg, a magyar fordítás Weyer Szilvia munkája, a könyvet 2011-ben adta ki a Scolar. Németh Ervin drámapedagógus, rendező ebből készítette el a maga izgalmas színpadi változatát, amelyet aztán 7-8. osztályos diákokkal vitt színre. A szereplők hozzáadták a maguk történeteit is, hogy megmaradjon a személyes indulat. A felvétel a csepregi bemutatón készült, csütörtökön az iskolában még volt két előadás. Fotó: Ohr Tibor

A színjáték tanszak vezetője mindemellett nagy gondot fordít arra, hogy a diákoknak valódi színházi élményben is részükhöz legyen. Lehetőség szerint a legjobb gyerek- és ifjúsági előadások kapnak meghívást az iskolába, akár a budapesti kínálatból, akár például a celli Soltis színház repertoárjából. Legújabbán pedig – sikeres EU-pályázatnak köszönhetően – a Soproni Petőfi Színházzal fűződik szorosabbra a csepregi színjáték tanszak kapcsolata. A Semmit három turnusban láthatták csütörtökön a diákok: előbb egy középiskolás vendég-csoport érkezett, aztán az általános iskolások.

A soproni színházban **Németh Ervin** drámapedagógus vezetésével programszerűen két éve próbálnak meg utat találni – a legérzékenyebb, talán a legnehezebben megszólítható – közönséghez: a tizenévesekhez. A vállalkozás sikerének egyértelmű bizonyítéka a legújabban bemutatott *Semmi* – műfaja szerint tantermi dráma –, amelyet Németh Ervin zömmel 7-8. osztályos diákokkal hozott létre. (Janne Teller regényéből nálunk is több színpadi változat készült.) A tanterem-színház egyrészt házhoz, szó szerint karnyújtásnyi közelségbe viszi a színházat, másrészt – jellegéből fakadóan – folyamatosan kísérletezik, a színházi beszédmódok, formák megújításán gondolkodik. Harmadrészt pedig – és talán ez a legfontosabb – hangsúlyosan olyan témákat dolgoz föl, amelyek érzékenyen, mélyen érintik a tizenéveseket, viszont a kibeszélésük nem egyszerű.

Janne Teller *Semmi* című regénye az ezredfordulón jelent meg Dániában. Először betiltották, aztán kitüntették, sőt beemelték az iskolai tananyagba is. A regény az embert meghatározó alapkérdést feszeget: „Mi az értelme?” **Pierre Anthon** szerint „semminek semmi”. Ezt a végletes állítást megcáfolandó az osztálytársak elhatározzák, hogy a régi malomban összegyűjtenek mindent, aminek „értelme van”, ami fontos (a legfontosabb), így készül el a Fontos Dolgok Halma. Csakhogy egyre emelkedik a tét: a régi törött játékszer után következik Sofie szüzessége, a gitáros Jan-Johan uja. A játék építésből rombolásba, végül Pierre Anthon ellen – fordul. (A semmitől való félelmükben a kiskamaszok elveszik a semmi kiskamasz-prófétájának életét.) A Fontos Dolgok Halmát Pierre Anthon testével együtt fölemésztí a tűz. Németh Ervin feszes színpadi adaptációjának (a szövegekönyvnek) egyik találmánya, hogy Pierre Anthont nem jeleníti meg a színpadon: a minden mélyén lapuló semmi bennünk van. Ezzel a telített hiánnyal hozható összefüggésbe, hogy az előadás megtöri, megfordítja a lineáris történetmesélés rendjét. A meghívó – minden nézőnek személyesen – „a Malom Ifjúsági Központ avatóünnepségére” szól, Tering város polgármesterétől. (A polgármester szerepében Papp Attila, a soproni színház fiatal színésze.) A leégett malmot újjáépítették, az osztálytársak is itt vannak köztünk az avatóünnepségen – és emlékeznek, földézik a történeteket. Ami valójában azt jelenti az örökké jelenidejű színház törvényei szerint, hogy itt és most peregnek le az események. Ebből pedig az is következik, hogy a linearitás körköröségre fordul, a megértett történet sem zárul le: nyitva marad – ahogy a „nagy kérdéseket” is újra meg újra meg kell válaszolni. Az előadás a verbalitáson (itt még lehetne mit javítani) és a zenén túl a mozgásra épít, kelléket egyáltalán nem használ (minek: a képzelet működik). A diákszereplők nemcsak azért hitelesek, mert személyes történeteiket használják föl a Fontos Dolgok Halmának megépítéséhez, hanem azért is, mert nem akarnak „kis színészeket” játszani: saját indulatból dolgoznak.

Az előadás után beszélgetés következik, a beszélgetés ilyenkor elengedhetetlen része az előadásnak. Németh Ervin első kérdése a középiskolás közönséghez így szól: „Hol van Pierre Anthon?”

A motoszka megmarad

Ólbei Livia jegyzete

A tantermi dráma (tanterem-színház) az utóbbi években szerencsére egyre nagyobb teret nyer Magyarországon is, a budapesti Füge (Függetlenek Egymással) például az idén már harmadik alkalommal hirdette meg tantermi színházi pályázatát, kifejezetten azért, hogy motiválja a tantermi színházi előadások megszületését, továbbjátzását. (A műfajnak olyan kiemelkedően sikeres művelői vannak, mint mondjuk Scherer Péter.) A soproni színház csepregi bemutatója is egyértelműen jelzi, hogy ebben a műfajban micsoda lehetőségek rejlenek. Egyúttal az is világosan megmutatkozott a *Semmi*-előadás után, hogy bőven van mit tenni. A kb. tanórányi bemutató után újabb kb. negyvenöt percnyi beszélgetés (esetleg még egyszer negyvenöt perc drámafoglalkozás) van „beépítve” a programcsomagba. A középiskolás közönség érezhető figyelemmel követte a játékot (a végére a zavar leplezésére bevetett nevetgélések is csöndes figyelembe fordultak), de a megnyilatkozás már sokkal nehezebb feladatnak bizonyult a tizenévesek számára. A drámapedagógus-rendező, Németh Ervin jól célzott kérdésekkel, megjegyzésekkel hívta föl a figyelmet az előadás csomópontjaira, érdekes formai megoldásaira. A „mi az értelme-probléma” kibeszélését azonban (nem is tehetett mást) az osztályfőnöki órára utalta, bízva abban, hogy a *Semmi* olyan előadás, amelynek hatása nem múlik el gyorsan: „A motoszka megmarad”. A motoszka megmarad, és tényleg jó volna, ha nem maradna el a megbeszélése sem. Ha meggondoljuk, ez az élet. És ez a színház: nem csak a tanteremben. Bárhol, ahol X játszik, és Y nézi. És önmagát látja.